

(ה) מי־סר־ך. נותן לך צמֻחוֹת מוֹסר נאה אל הַסְלֻמוֹת הַמְכוּוֹת מֵאֲחוּי (רעִים) וְכִתֵּל מוֹלֵיךְ לְךָ;
 (ח) אֲרִיץ יוֹת. יֵשׁ שֶׁחֹכֵר כַּסְמֵךְ אֶחָד לְכַמֵּת סְמוּכִים כְּמוֹ תְרוּמַת כֶּסֶף וּמִשְׁמַת
 (שְׁמוֹת לִיִּה), וַיֵּשׁ שְׂיֹכֶפֶל הַנְּסֻמֵךְ צָבֵל סוּמֵךְ וְסוּמֵךְ, כְּמוֹ צִפְרֵי צִטְרֵךְ וְצִפְרֵי צְהַמְתֵךְ (דְּנָרִים
 כִּסֵּם), הַרְדִּיק. וְהֵמֵךְ הַמְעַמֵּר. דַּע כִּי הַמְלִיחֵךְ הַזֶּה לֹא צָא עִיד הַקָּדִי וְהַזְרֻעוֹת, אֲךָ יִקְרֹוּ דְנָרֵי
 הַהַגְיֹן, כִּי אֵם הַסְּמוּכִים הֵם מוּנֵיךְ אֶחָד כְּמוֹ תְרוּמַת כֶּסֶף וּמִשְׁמַת שֶׁהוּא מֵיךְ מִתְכוּת, יֵצֵא הַנְּסֻמֵךְ
 רַק פַּעַם אֶחָד, אֲבָל אֵם הַסְּמוּכִים נִבְדָּלִים צְאִיכוֹת כְּמוֹ צִפְרֵי צִטְרֵךְ וְצִפְרֵי צְהַמְתֵךְ וְגוֹי, אִזּוּ יִשְׁנֶה
 וַיִּשְׁלַט הַנְּסֻמֵךְ צָבֵל סוּמֵךְ וְסוּמֵךְ; וְלִזֶּה מִנְּאֵל כְּלֵי כֶּסֶף וְכֵלֵי זָהָב (צְרָאֲשִׁית כ"ד, שְׁמוֹת ג') וְעוֹד
 הַרְבֵּה, כִּי כְלִים מוֹכְלִים שׂוֹנִים נְזוֹרָחִים; וְהֵם שֶׁצָּא (צִיְהוֹשֶׁעַ י' ע"ו, כ"ד), כֶּסֶף וְזָהָב וְכֵלֵי נְחוֹשֶׁת
 וְצִרְזֵל, הֵנָּה צִרְזֵל אֲיִנְנֶה מוֹסֵב עַל כְּלֵי, אֲךָ הַכוּוֹנֶה כִּי הַקְּדִישׁוֹ כֶּסֶף וְזָהָב וְצִרְזֵל וְכֵלֵי נְחוֹשֶׁת וְאוֹרֵי
 לֹא מִנְּאֵלוֹ גּוֹלָמֵי נְחוֹשֶׁת רַק כְּלִים, וַיִּחַרְגֶם (קוֹסְפֶּעֶרְכֶּם גִּרְאֲשִׁיטֶהוּ, חוּיךְ אֲלֻלְעֶם אֲיִיזְעוּן), וְלִזֶּה
 חֲסֻכִים גַּם הַגְּנִינֶה כְּאֶשֶׁר יִרְאֶה הַמְעַיֵן; וְהֵם שְׁמֵאלָא (צְדָא א') וְכֵל זֶה כְּלֵי זָהָב וְכֶסֶף וּמִשְׁמַת, הֵנָּה עַם
 מִתְצַחֵר כִּי גַם אֲחֻם הַקְּדִישׁ הַמֵּלֵךְ דוֹד לֵה' וְחֵין סַפֵּךְ כִּי לֹא הַקְּדִישׁ לְלָרְכִי מִנְּחֵב נְזוֹרָחִים אֲךָ
 הַחִיכֶם לְקִישֵׁי דָקֵךְ הַצִּי, וְלִכֵּן עֵיךְ הַמְכוּוֹן עַל הַכְּלִים כְּאֶשֶׁר מִנְּאֵלוֹ צִידוֹ אֶמֶךְ כְּלֵי כֶּסֶף וְכֵלֵי זָהָב
 וְכֵלֵי נְחוֹשֶׁת. וְהֵמֵךְ וְכֵלֵי זָהָב וְכֶסֶף (דֵּה"צ כ"ד) עַם סַמֵךְ עַל הַכְּלֵי שֶׁלֹּא יִשְׁתַּחֲוּ וַיַּעֲשֶׂהוּ כְלִים לֵה'.
 וְלִזֶּה הוֹכֶפֶל כֵּאֵן הַנְּסֻמֵךְ אֲרִץ אֲלֵל זִית שְׁמֵן וְדֶבֶשׁ הוּא אֲךָ עַל הַיּוֹלָא מִיָּחִים וְהַמְרִים עִי כַתִּישָׁה, וְכַמְשִׁיז"ע
 כְּאֶשֶׁר הֵם צִטְצֵה, אֲוֹלֵם זִית שְׁמֵן וְדֶבֶשׁ הוּא אֲךָ עַל הַיּוֹלָא מִיָּחִים וְהַמְרִים עִי כַתִּישָׁה, וְכַמְשִׁיז"ע
 אֲרֵעָא דִמֵן זִיתָא עֲבָדִין מִשָּׁת וְתֵן תּוֹמְרִימָא עֲבָדִין דֶּבֶשׁ (וְכִיָּה צְהַרְבּוֹס יְרוּשָׁלַיִם); וְעַפְיֵי הַדְּנָרִים
 הַלֵּלֶה צִין טַחֵן מֵאֲמֵר מִז'ל (צְצַרְכוֹת מ"ד) שְׁאֲמֵרוּ, וְדַבְּנָן אֲרִץ הַפְּסִיק הַעֲבִין, וְהֵנָּה לִפִּי מִשְׁמַעוֹת
 הַלְּשׁוֹן דִּיוֹק הַתְּלַמּוֹד מִנְּחֵל אֲרִץ שְׁהוֹכֶפֶל, וְלֹא צִעְבוֹר שֶׁהוּא חֲחַלַת הַפְּסוּקוֹ, וְאִיכּוּ מַדּוּעַ לֹא נִאֲמַר
 גַּם צִרְיָן זִית שְׁמֵן וְדֶבֶשׁ אֲרִץ הַפְּסִיק (וַע' זִלְלִיָּה צְדָא א' חֲבֵל עֲנָבִים), אֲךָ לִפִּי דְצִרְיָנוּ יוֹלְדֵקוּ, כִּי
 שְׁמֵן וְדֶבֶשׁ נִחְלַק שֶׁהוּא מֵיךְ אֶחָד וְאֵין לְדַרְשׁוֹ מִנְּנוּ, אֲבָל לְחֵם שֶׁגַם הֵיא נִעֲשֶׂה עִי אֲדַם כְּמוֹ שְׁמֵן
 וְדֶבֶשׁ וְאִיכּוּ הֵיָּה לוֹ לְכַלּוֹל עִמָּהֶם, וְיִדְוֹאֵי הַפְּסִיק הַעֲבִין לְעִנֵּין צְרָכָה: (י) וְאַבְרָחָא וְשִׁבְעָה. (צְרָכֹת
 מ"ט צ') פְּלִיגֵן צְהָךְ קָרָא רִימֵן סַצַר וְחַבְלַת זֹו אֲכִילָה, וְשִׁבְעָת זֹו שְׁחִי, וְאֲכִילָה צְבוּיָה, וְר"י סַצַר
 וְחַבְלַת וְשִׁבְעָת אֲכִילָה שִׁישׁ צֶה שְׁצִיעָה הוּי אֲוֹמֵר כְּצִיָּה, יַעֲרִישׁ, וְכ' הַרְשָׁצָא צְמֻדוֹשׁוּ עַם מִכְּאֵן
 נִרְאֶה דְבוּיָת לְרִימֵן וְכְצִיָּה לְרִימֵן הוּוּ דְלוֹרִית' דֵּהָא צְקָרָא פְּלִיגֵן, וַיֵּשׁ מֵי עַפְי' דֵּהֵי קְרָאֵי אֲסַמְתַּחַל צִעֲלֵמָא
 טִיבְהוּ וְלַעֲוֹלָם מְדְלוֹרִיתָא שְׁצִיעָה גְּמוּרָה צִעִי, וְכ"ד תְּהוּם וְהַרְשָׁצָא עַם וְכֵל הַתְּהוּמִי דְמְדְלוֹרִי
 נִיבְהוּ גְּמוּרָה צִעִי, וְצִפְרֵי עַם הַנִּיחַ שִׁטָּה זֹו צִלְע' וְכ' דֵּהֲקוּבִיא מְכַרְחַת כְּשִׁטַּת הַפּוֹסְקִים דְבוּיָת
 אִזּוּ כְּצִיָּה שֶׁעוֹרָא דְלוֹרִיתָא יַעֲרִישׁ, וְרֵאֲשִׁיתִי צְמַכְרֶרְצִי (תְּרוּמַת ד' ק"ג) חֲוֵל פַּתַּח ר' חִיָּא וְהֵמֵךְ
 וְחַבְלַת וְשִׁבְעָת וְצַרְחַת אֵת הִיא וְכִי עַד לֹא אֲכִיל צַר נֵם לְשִׁבְעָא וַיִּתְמַלֵּי כְרִישִׁי לֹא יִצְרִיךְ לִי לְקַצֵּיָּה
 צְמוּאֵי נֻקִים וְחַבְלַת וְשִׁבְעָת וְצַרְחַת, אֲלֵל אֲפִי לֹא יִיכּוֹל צַר נֵם אֲלֵל כִּזִּית וְרַעוֹת' אִיבֹו עֲלִי
 וַיִּשׁוּוֵי לִי לִהְיוֹא מִיכְלָא עַקְרָא דְמַכְלָא, שְׁצִיעָה אֲקָרִי וְאֲפִי דְלִית קָמִי דְצַר נֵם אֲלֵל הַהוּא זְעִיר
 צְבוּיָת וְלֹא יִחִיד וְהֵא רַעוֹתָא לְשִׁבְעָא שׂוֵי עֲלִי, וְצִבְּגִין כֶּךָ וְהַשְׁצִיעַ לְכָל מִי רַעוּן, רַעוּן כַּחֲצִי וְלֹא
 אֲכִילָה, וְעִיד וְצַרְחַת וְדֵלִי וְחַתְמִי צַר נֵם לְצַרְכָּה לִי לִהְקַצֵּיָּה צִבְּגִין לְמִיבַצ מְדוּה לְעִילָא, ע"כ.
 וְכֵן צְמוּד מַשְׁרִים לְמַהֲרִיָּק (פ' יתרו) לְדִיק אֲוֹכֵל לְשׁוּבַע נִפְשׁוֹ כְּלוֹמֵר לְקִיּוֹס נִפְשׁוֹ צִלְדָּה, וְדַבַּר
 מוֹעֵט שֶׁהוּא אֲוֹכֵל הוּא שְׁבַע ח"שׁ וְחַבְלַת וְשִׁבְעָת כְּלוֹמֵר כְּשִׁתְּחַלֵּל לְקִיּוֹס גּוֹשֵׁךְ, מִמְּאֲמָרִים אֲלֵה מוֹכְרַת
 ג'כ כַּהֲךָ פּוֹסְקִים דֵּלֹא צִעִינן שְׁצִיעָה גְּמוּרָה מְדְלוֹרִיָּה, וּנְצוּרָא ג'כ מִמְּאֲמָר זֶה דְלִמְלַת וְשִׁבְעָת פ'י
 אֲסַתְפֻּקוֹת, שֶׁהַנֶּפֶשׁ מִתְעַנְגַת צְמַה שִׁישׁ לֵה וְלֹא תַחֲלוּהּ אֵל תַּחֲתַפַּת וְתַרְוָעוֹ שִׁעֲנִיגְעַקֵט דִּין) וְכַמִּישׁ
 צְמִי שְׂרָה (צוּקוֹ וְשִׁבְע). וַיִּתְחַן הֵא דֵּלֹא נִיחַח לְרִימֵן לְמִינֵיר וְשִׁבְעָת אֲכִילָה שִׁישׁ עַם שְׁצִיעָה, לְאִיכּוּ
 שְׁאִינוּ. רַק לַחַת שִׁעוֹר אֵל כְּמוֹת הַאֲכִילָה, הֵיָּה לוֹ לוֹמֵר וְחַבְלַת לְשׁוּבַע, כְּמוֹ וְחַלְחַח לְחַמְסַ
 לְשׁוּבַע, דְּלַשׁוֹן זֶה צְרוּאֵי הֵיָּה מִשְׁמַעוֹתוֹ לְהוֹרוֹת עַל כְּמוֹת הַאֲכִילָה, אֲמַנֵם מְלַשׁוֹן וְשִׁבְעָת מִשְׁמַעוֹתוֹ
 פְּעוּלָה הַעוֹמֶלֶת לְעֵמָּה, לִכֵּן יַפְרַשְׁהוּ עַל הַשְׁתִּיָּה. וְאֲךָ דְלַשׁוֹן שְׁצִיעָה יִשׁוּאֵם עַל הַרְבֵּוּ עַל סַרְיָק
 הַאֲכִילָה, צְבוּקָר חֲצִעְבוֹ לְחֵם, וְלַחֵם שְׁמִים יַעֲצִיעֶם, אֲמַנֵם עַל סַפּוּק הַשְׁתִּיָּה יִשׁוּאֵם עַל הַרְבֵּוּ עַל סַרְיָק
 לַשׁוֹן רוּיָה, סַפּוֹת הַרְוֵה אֵת הַנְּמָאָה, כּוֹסֵי רוּיָה, מִיָּמִי מִנְּאֵלוֹ לַשׁוֹן שְׁצִיעָה גַם עַל סַפּוּק שְׁתִּיָּה,
 אֲרִץ לֹא שְׁצִיעָה מִים (מַשְׁלִי ל') וְכִי חִימָא לְמַה לֹא אֲמַר קָרָא לַשׁוֹן הַיּוֹתֵר צְרוּר, וְחַבְלַת וְשְׁתִּיָּה,
 כִּיל דְסִיָּנוּ עֵמָּא, דְלַשׁוֹן שְׁתִּיָּה טוֹפֵל עַל הַשְׁתִּיָּה לְנַמְאוּ, יַחְלוֹם הַמְּאֵל וְהֵנָּה שְׁתִּיָּה (יַעֲשִׂיָּה כ"ט)

כי ע"י העדר המעסקין יתילך למיחה וכיולה צבני מעים (למא הוא מלסון למות, שהבני מעים ככולים יחד צמסרון ומסקה) וע"י המסקה הנא למוכן יסוצו לאימנס ולסרין הראוי, וחסו לסון שמה, מלסון שמה ושימה שסונה על ציחא דבר על סדרו הראוי. (כמיש צפקרי מ' י"ח וסס את קרשיו) לפי"א חס היה אומר ושחית, היה עולה על הדעת, שהשוחה מסקה לנמאו ג"כ שייצחו החורה צרכת המזון, לכן אמר קרא לסון ושצנת, שהיא הכנסת מסקה אל הגוף לא לרוות למאוו כ"א שמה שהיא לנורך חכילה, להסרות המאכל צצמעיו, כי הקיצה והאסעומתא המתקבל את המאכל הוא חמיד צמנועה לסון ולשחוק את המאכל, ופעולת עול המאכל הוא ע"י הרוק והריר הנמלא צפה האדם והוא יורד עם לעיסת וצליעת המאכל לחוך הקיצה, וזה הרוק מפריד חלקי המאכל צחוך הקיצה זה מזה, וזה הריר והרוק יתרכה ויתוסף ע"י מסקה אשר ישמה, הנה ההסקאה יתער וימס פעולת העכול. וצזה ההסקאה דומה למטר היוורד על הארץ, לא לנורך האדמה צעלומתה כ"א לתת צה כח להלמיח ולגדל גרברי הזרעים העומנים צחוכה, ככה שמה זו איננה לנורך הגוף צעלומתו להסקיט למאוו, כ"א לחוק את הבני מעים אל פעולת עיכול המאכל סצחוכס, וכמו שאמר צמטר לסון שציעה, ארץ לא שצעה מים, ככה יאמר כאן צשתיה שהיא לנורך חכילה לסון שציעה. וממה דאמר קרא (לקמן י"א י"ד) ואספת דנגך תירושך וילסרך ואכלת ושצנת, שהזכיר צאסיפה דברי מאכל ומסקה, מוכרת לחכילה ושציעה שאמר חסריו כולל גם השתיה: וברכת. רבילים לתרגמו לסון תלה ושצח (ללצצן), אמנס לדעת רז"ל הוא לסון חוספת שפע ורצוי לטון טוצ, כי אמרו (ציע ד' קי"ד) הקדש לריכה ג"כ צרכה דכתיב ואכלת ושצנת וצרכת את ה"א, וכ"כ הרש"ש (צמידוסיו לצרכות ס"ק צמאמר ישמעאל צני צרכני) וז"ל לא יעלם מונך כי ענין כל הצרכות כמו וצרכת את ה"א, והכחוצ כי צו צמר ה' לשרת ולצרך צצמו, ואמרתו תצנרך ותחמוסם, אל תחפוצ כי הצרכה ענין הודאה, אבל הצרכה היא לסון חוספת ורצוי, מלסון וצרך את לחונך, וככה צרך אתה ה' למדני חקיך וגו', יעו"ש וצדברי הכותב שס צאורך, וכ"כ הרא"ה כאן צם' המינוך, וכ"כ ר"י אלבו צעקרים מ"צ פכ"ו, וערצב"ע ציתרו צצרוך ה' אשר הליל; היו"א מדצריהם כי מלת וצרכת כאן ענינו החוספת והרצוי, וכבר ידענו הרבה פעלים שאין המכוון צהם רק יחוס תואר הפעל (לואיינגענדע אייגענשאפט) שהצרכתי ענינם צוחת הצרכה צאשר נכיתו צמקה, יעו"ש, וצ"י יואר מלת וצרכת כאן יחוס הצרכה אליו ית' (זאללסט אלס זעגענסשפענדער אנערקענענען), והמתרגם וצרכת (דאנקען) לא ידקק היטב לתרגם אתר לסון המקרא; ויש לצעלי אמת דרך אמת צענין הצרכות, והארץ צזה הגאון מוהר"ם צם' נפש המיים שער צ', וצדרך הפשט צמרתו. לפי המצואר צזה צלסון צרכה הגאמר אללו ית' שענינו חוספת ורצוי, יתרוות לנו ציארור לסון "צרוך כבוד ה' ומקומו" צדרך הפשט, אשר התלצטו המפרשים צציארורו, וזה, אתר שאמרו הראשונים "מלא כל הארץ כבודו" שהמוצן צו צהסקפה רחשונה שים גבול ושיעור לכבודו ית' ע"ז צאו האחרונים לצאר שאין לטעות צזה, אבל כמו שסור ית' הוא צלתי צעל תכלית לאין שיעור ככה אין תכלית ושיעור לכבודו ית' ואין מקום המגביל אותו צחוך שיעורו המוגבל, ואף שהוא ית' צצמדו הגדול הטיב עם צרוחיו למלא את כל הארץ הזאת צכבודו, עד שאין צו מקום סנוי מכבודו, וכל אשר יפנה האדם להסביל עליו יתגלה לעין עיוני שסעת כבודו, צכל זאת אין כל הארץ מגבלת וממלממת את כבודו הגדול, כי הוא מתוסף ומתרחב לצלי תכלית הרבה יותר מן המקום המוגבל אליו, וזהו צרוך כבוד ה' ומקומו (זיינע העררליכקייט איצערשטרלונע זיינען ריים): (טו) מצור החלמיש. ובהאזינו כאן חלמיש שסור שם המין תאר לנור שם הסוג, דהיינו אותו חור שהוא חלמיש, ובהאזינו (ל"צ י"ג) אמר מחלמיש לור, שם הסוג לור תאר לשם המין חלמיש פרטיי" הנכלל צסם לור כללי, ויש כמו זה הרבה שמות, שלפעמים האחד תאר לשני ולפעמים השני תאר לאחד, כמו מצרות לריס, לור מצרו, אצני מלואים, מלואת אכן, מצטע עז, עז מצטעה, אחזת נחלה, נחלת אחזתן (רש"ס): (יח) ביום הזה, הכי"א פי' כמו שלא תוכל לומר היום הזה שכתך ועונם ידך עשה לך את החיל, כן לא תוכל לומר זאת לנורות, לדצרו לסון המקרא מקורס. ואמר הגר"א כי כיום הזה על השצועה, כמי"ש לא צלדקתך וציער לצרך רק למען השצועה אשר נצבע לצצותיך, כי אין לך זכות צעלנך, וזהו כיום הזה שאתה רואה צעלנך היום הזה:

ג) העבר לפניך. א"ת מימרי' אישא אכלא, להרמיק ההגשמה ואחרים יוספו כ"ף הדמיון והראוי כאש אכלה, ולפיכוסם לסון המקרא אינו מוסדר, והראוי ה"א העוצר לפניך הוא אש אכלה, ולא להקדים מלת הוא למלת העוצר. ולי"כ כי מלת העוצר הוא פעל יולא לשני, כמלת היו"א השדה (לקמן י"ד) שהוא כמו המוליא (וכמי"ש הראצ"ע סס), דומה לזה העיר היו"אח אלק שהוא צמקיס המוליא אלק, וכן ופי' הולך לפניו יומם (שמות י"ג) שהוא כמו מוליך, ובמשמ"ת שם מדבר קדמיותו, וכן כאן העוצר כמו המעציר לפניך אש אכלה, וטעמו הוא שלט לפניך

לפניך מלאך או רעהו וכדומה מן הדברים אשר יכלם וישמחם: (ו) עם קשה ערף. שאי אפשר שיהיה לך ויחזק לזכ עם קשה העורף, כי אמנם קשה העורף הוא ההולך אחרי צריחות לבו ומתעצמו חפשי שיודיעוהו אלה מורה לך צדאייה צדורה שמתעצמו היא צלמי טובה ומציאה אל הספקד, זה כי לא יענה אל המורה, כאלו עשו קשה וגיד צדול צדוון שלא יוכל לפנות אנה ואנה, אבל יך אחר צריחות לבו כמלא (רע"ס): (ט) לוחות האבנים. יש להתבונן על מה שהמזמר כמה פעמים צפרטה זו שהלוחות היו של אבנים, כי מה לנו אם היו של עץ או מתכות, כי תכלית כוונתו כאן להוכיחם שצבונותם גרמו שהצדקות הלוחות, ולא היה מן הראוי כ"א להזכיר מה שאם צדק להם, המגדיל יוקר ערכם, כגון לוחות העדות לוחות הצדק, אמנם איכות מומנם שהיו של אבן שאין צדק זה שום התנשאות ותשיצות להנטער צאצודם, מה לו להכפיל כ"ב, וציותר שהקדים כל פעם לוחות אבן ללוחות עדות וצדק, ואין מהראוי להקדים הספל לעיקר, לכן גיל שאין עם אבן צענין זה על מומר הלוחות והשמיות (שטיין) אבל ענינו כלשון משם רעה אבן ישראל (ס"ט ויחי) שאמרנו זו צעלי הלשון שהראתו היסוד העיקרי של פדעיו (שטחם, אורשטאף) כי מזהו האבן הוא קיצוץ חלקי מול שהתאחדו זו להיות עולם אחד, ככה יסוד כל דבר שפרעיו כלולים ומתעלמים זו להתאחד עמו נקרא אבן. ולהיות שעשרת הדברים הם היסוד העיקרי לכל התרי"ג מלות, כי כולם נקצנים ומתאחדים זהם (כמ"ט רש"י ס"ט אשפטים, ואתנה לך לוחות האבן, וכמ"ט צבי משא מדות על הלוחות) לכן קראם לוחות אבן כלומר לוחות שעליהם יסוד כל המלות, והודיע זה יוקר וגדל ערך עשרת הדברות אשר כל התרי"ג מלות נכללות ותלויות זהם, והנה, כצד למדונו דבתינו (סנהדרין י"ד) נקרא אחד יולא לכמה טעמים, ככתוב אחת דבר אלהים שמים זו שמוענו, ואמרנו (שצח ס"ח) כל דבור ודבור שילא מפי הגבורה נחלק לשצעים לשונות (כלומר לשצעים פנים) ככתוב כפטים שפון סלע, כמו שהסלע מתחלק ע"י הפטים לכמה נלוות כן כל דבור ודבור מתחלק לכמה פנים ע"י רש"י ומוק' ונע"ט זהערה שלישיית למאמר התורה. ועתה נתבונן על ההתיחסות והדמיון שיש להתפוללות האבנים, עם הפנים (התבוננות והמנדעות) המתחלקות ככונת מלכות התורה. כי ארבעה מיני אבנים הן, שמתחלפים זה עזה במחק וקושי עד שמתקצות ממשותם זה מזה צענין התפוללותם, ומה הדומה הגלך להתפוללות והתפרדות מין אבן זה, אינו מתפיק לפירוד והתפוללות מין אחר מן האבנים, ככה הארבעה פנים הכללים שישנם צמורה פד"ם, מחולפים הם זה מזה צקושי מוכן ועומק כונתם הפנימית, ומקצה זו משוים זה מזה צענין השתדלות להשגת כוונתם, וכן השתדלות העיון הגלך להבנת המכוון הפנימי שצפנים זה, אינו מתפיק להבנת פנים האחר. זה, אחד מארבעה מיני אבנים הוא הנקרא סתם צסם אבן, ושראו צן לשון צנין, והם אבני השדה המצויים ציותר ורוב השמיטין לצנין, והם מורכבות מן מול ועפר, לכן נקראים אבני מול (אזלרשטיינע) והם משמשים לאבני רישיים למשקוף ולמזוזות ולשאר השמישים צצנין. ולפי הרכבתם זאת נוחות הן להשתמר ולהתפון ע"י כח הדומה זהם צפטים, לכן צעת שיתפוללו אינן סלקיהם נחזים למרחוק, לפי שאין חלקי הרכבתם אדוקים כ"כ צחוק. כי המול והעפר צצסם נפרדים זה מזה צקלות, ולרכות מוכסירות הם ציותר למצוד צסם ארתיית ושאר לכות. ככה הוא הפנים הראשון שצמורה הנקרא פשט, כי להצין המקראות צדך זה אינן טרך להשתדלות גדולה, רק כשידע פירוש המלות וימצד אוחם זה עם זה די לו לידע הכוונה הפשוטת שצמקרא, וצזה מלושי השגה כפסים וקטנים דומים לאכשי מדע, כי צדך זה לא ישגיח אם ימלא צמקראות מלאמרים מתדעני המוצן או שמות נרדפים וכפלי ענין צמלות שונות, וגם צמלות ענין אינן הצדל לו צסם אם הם מלאים או חסרים, על כל אלה לא ישים צעל הפשט עין השגתו, כי לא ישמור רק הסעומים מצלי לימד כוונה או ענין כלה לכל השטויים משוויי הדבור והלשון. והסוכוצ צמקרא עם צצמו, כקלות השתדלות העיון צדך זה, ככה גם השגתו קלה ומעוטה מאלד, כי לא ידע רק הדברים כמשמען, ולא ידל לעומק כונת המקרא, דומה לאבני השדה אשר לקלות התפוללותם גם מלקיהם אינם נחזים למרחוק. המין השני מן האבנים הוא הנקרא סלע (פעלב) שיש צו איכות סידי ונקראים אבני סיד (קאלקשטיינע) והרכבת אלו האבנים יותר קשה ומצק מומין אבני השדה ואינם ספוגים כ"ב, לכן קשה לצברם צבהכת הפטים אם לא ציד חזקה, ולכצה זו חלקי השצירה יתפוללו למרחוק ממנת חזק כח הדומה צחלקי הרכבתם המהודקים זה צזה מאלד. ככה הוא. הפנים השני שצמורה הנקרא דש, כי הדוש ישתדל לפלם הוראת כל חיבה וחיבה צמאזני לך, כי ידע שהמורה לא כתבה לצונה צקרי והדמן או דך מות ליוסי המליצה לצד, ולא על חנם מלה זו מקרה כאן וצמקרא אחר היא מלאה, ורק צכוונה מיוחדת השתעשה התורה צאמת מן התיבות או מן המלאמרים מתדעני המוצן. למצו ולסודות על ידו ענין מיוחד אשר לא רלה או לא יתכן לצארו צאר היצו. אם להשגת הקיטר או לתכלית אחרת, ואם המלא ממלא כלשון הכתוב מלה זרה או מליש קשה או לשון

לשון צלתי צדור, לא יחשצו ללילות חליכה או למקרה, כי אין זה מדרכי החכמה העליונה, וכלי ספק צדוונה ורזון צחר צאלה לרמוח צס על ענין נכסר צמאמרו, שלא רלה לצחרו צפידוס והעמינו צמליגחו, ומזה יתחייב שכל דבור מדברי התורה הם אמרות טיבורות ומזוקקות, ואשר יקרא זר אלל המדקדק הוא אלל הדורש לענין נאות, כי כמו שלא נכרח דבר צעולה צלי תכלית מיוחד לו, ככה לא נפל דברי אלהים חיים דבר ע"ל הקרי והדומן, ולזה נריך אל השתללות גדולה לעיין על כל מלה ומלה ועל כל אות ואות וגם על קוץ וקוץ, עד צוא על עומק המכוון צס. הנה ככה השתללות העיון צדך זה, ככה גם כח השגת עומק ענינה, דומה לסלע אשר לקושי התפוללתו גם חלקיו נתזם למרחוק. המין השלישי מן האזנים הוא הנקרא יור, והוא יותר קשה וחזק מן הסלע, והוא מין אצן הצלתי מורכב מן חול ועפר אף לא מחלקים סדיים כי אם מן חלקי עפר צלצ, אלא שעפר ההוא אינו עביר ומשוך כשאר עפר אצל הוא אך מנולמת, ומראהו כעין קצק הסור, ונקרא אצן קריני (הפריארכימיער שטיין) שיש צו גם כן קליפין כמו שנוטי צקקן הסור, ונקרא יור על שם שמלקי הרכבתו לרורים ומדוקקים זה צזה ציותר ולחזק קטרוי אפסר שיסחו ולעשותו חד ומריף כסכין כמו שכתוב ותקם לפורה יור ומכרת. גם אפסר להשמיצו עד שלא תהיה פנימה כל עיקר, כמו שכתוב בכל שומטין צבור. הנה להתפוללות אצן הסור לריכה הכאה צבת יותר גדול וחזק מהתפוללות הסלע. ככה הפנים השלישי שנתורה היקרא רמו, והשתללות העיון צדך זה הוא על ראשי התיבות וסופי חיצות לירוסם ומספרם, על אותיות רצחות חעירות, ועל הנקודות שצחותיות וכדוונה לאלה, אשר צלי ספק השתללות העיון צזה הוא יותר קשה וחזק מאלד, ודומה להתפוללות הגווי, לכן ככה השתללות הגדולה צזה, ככה גם כח השגת ענינים יותר עמוקים, כי צעל רמוח יותר שידקק מתשבתו דברי התורה וירגיל עלמו לחשוב צסם, יותר יוספיו על צינה, ויותר מתעלם נפשו צהם להרגיש חכמה על חכמה וצינה על צינה. והמין הרביעי מן האזנים הוא הנקרא חלומים (קיעזעל) והוא עוד יותר חזק ויותר קשה מן הסור, וככלל צזה המין אצן טוב דיאמונט, שהוא הגשם היותר חזק וקשה מכך הגשמים הכודעים לנו (עיין צרש"פ צציאור שמות ארבע מינים אזנים האלה) ולהתפוללותו לריך כח הצלתי משוער, ככה הוא הפנים הרביעי שצתורה הנקרא סור, והוא ענין הנדרש צדך נפלא, הנסתר והנעלם מן המון ומרוב אגשי מדע, כי אין לגלותו רק לאגשי סגולה, כי יחודע להם דברים קדושים אלהיים כמעשה צראשית ומעשה מרכבה ענין הצחות והמלאכים ומראה דמות כבוד ה', אשר לא יראו כ"א לצעלי רואי אור האמת לאמרו. וכן השתללות העיון צמוח אלה הוא כח צלתי משוער, לכן גם להשגה צו עמוק עמוק הוא, כי המתעסק צם צלצ טיור ורעיון קדוש נוצעים מוך חדרי לצבו ענינים נפלאים עד אין חקר המחשבים והולכים בכל עת לפי גדול כח השתללות עיונו, כי אין קץ לחכמה התורה. הנה להיות חומר הלוות רמוח על מעלת פנימיות התורה אשר ליוקר ערכה הנטרך להשגחה השתללות נפלאות, לכן צתוכיח רועה האמון את ישראל לעוררם על מה שגרמו צעונם לצדד, הזכיר להם כמה פעמים את חומריהם, לוחות אזנים. ולכן אמר כאן צלשון רבים לכלול כל ארבעה מיני אצן, כי שם אצן הוא שם הסוג הכולל, וסלע ויור וחלומים הם סרטי הסוג. וצמקום אשר יקראם צלשון יחיד, לוחות אצן (משפטים כ"א י"צ כי משא ל"א י"ח) להורות על התאחדות הארבעה פנים, כי מה ששם נפרדים זה מזה אינו רק למראית חולשת עינינו, אמנם אל הדורש חכמת התורה צכל לצ לדעת האמת לאמונו, אליו הם מתאחדים מאלד, כמו שטעירו צסם רצנו הגדול הגרי"א שאמר קדר הלמוד הוא מלמטה למעלה, וההשגה מתחנה ומלמעלה למטה שצצדין הסוד על צוריו יצין הכל על צוריו הספשו והרמוז והדרוש והסוד, וכל זמן שלא יצין הסוד אפילו הספשו אינו צדור, וכדאיחא צמכדרש"צ (משפטים ל"ט) אורחא דאורייתא כך היא צקדמייתא ארמייתא לי צמיוזו וכו' עד דיסתכל צעיר צעיר ודא הוא דרשה לצתד דליהו רגיל צגוה אלתגית לגצי' אגפין צאצפין קדין חמי דעלאין איוון מלין וכדין פטטי' דקרא כמח דליהי דלח לאורפא ולא למגרע אפי' אות חד: (י' ויתן ה' אלי. וצמקרא שחט"ז אמר עוד הפעם נתן ה' אלי, וכל שאין שתי תביעות אלה שוות צהורחתם, הפניה היא תביעה ראשונה דבר הניתן מיד ליד, וזה היה מוקף מ' יום כי אז מקר ה' את הלוות למשה, ונתניה ראשונה היא תביעה רומנית, היא הלמוד, כי המלמד את מצרו דבר מן המושכלות שלא היה ציכלתו לעמוד עליו מדעתו, הנה המלמד הוא נוח ומשפיע, והלומד ממנו הוא מקבל, ולזה נקראה התורה צסם לקח, יערוף כמטר לקחי, כי לקח טוב נתתי לכם, וכבר ישמש המקרא לשון נתניה על המלמד, מן לחכם ויחכם עוד (משלי ט') דמרגומו אלוף למכימא, (ורגיל דברי רבותינו, מנו רצקן ואף שהוא צמכרון ע"א הפעל, כמו תחת לי ערוף (ט"ז כ"ב ת"ח) כי יתנו צגוים (הושע צ') תי"ו רטוי, ופירשוהו (צ"ג ט') אם יהיו צווקין ועומקין צתורה, וכן פירש מהר"ש פתרון (צפרים תנה) הנה אחר שאמר ואשצ צהר ארבעים יום וארבעים לילה,

זה כלן להודיע מה היה הכלית המכוון ציטיצתו זהר זמן זה. ע"ז אמר ויתן ה' אלי וגר כלומר
 בהמשך זמן זה היה הקציה מלמדני המכוון האמתי במכתב שפול הלוותה, כי בעשרת הדברים
 האלה כלולים כל התרי"ג מלות עם כל פרטיים ופרטיי מרטיים, וזה היה משה לומד ומתי הגזירה
 צמרו על הסר ארבעים יום, וה שאלמדו (כרזה כי משא פ' מ"ד) לחס לא חבל חבל מלמטה
 של תורה אכל, ומיש לא שמה אכל מיימה של תורה שמה והיה לומד תורה ציוס ופוטט אותה
 צינו לבין עמנו צליה, ועל וקרא דילן אמרו (ויקרא רבה ט' כ"ב) ללמדך שנקרא ומשנה הלכות
 תוספות והגדות ומה שתלמיד ותיק עמיד להורות כלן נהנו הלכה למשה מסיני, ומבואר דעת
 צרותיו לפרט מלת ויתן על הלמוד, שלמדו הקציה למשה את המכוון הפנימי בעשרת הדברים,
 הכולל כל התורה כלה עם כל חלקי: ביום הקהל. ג' תקומות קראה התורה את יום מ"ת בשם
 יום קהל, לקמן י"ד ד' י"ט ט"ז; ושם ת"א ויציצ ציוס הקהל ציוס דלחכנשו שצטיט למקבל
 אורייתא; ונקרא יום זה בשם יום קהל לפי שבו נקהל כל עדת צניי בשם ראשונה, אשר
 מזה אמר (ואתמנן ד' י"ד) אשר עמדת לפני ה' אלהיך צמורצ צמורה ה' אלי קהל לי את העם.
 והנה צרותיו חכמי המשנה וההלמוד שכל המקומות קראו את מה השצויות בשם על רת, צמשנה
 (תניגס י"י) עלתה שאל להיות צמנת, ושם בתלמוד מנין לעלתה שיש לה השלווין כל צמנה,
 וכן במקומות אין מוסר צמנה ובתלמוד, שהיה תמוה, וציותר שהתורה לא קראה בשם עלתה
 רק את יום הפציעי של פסח ויום שמיני של סכות, אבל את מה השצויות לא קראה בשם מקום
 בשם עלתה; והיה נראה לומר שצמנו רז"ל צקריאת עם עלתה, על מה שצמלנו צמורה צקרא יום
 מתן תורתנו בשלש מקומות בשם. יום קהל. ומה הרשו להם רז"ל לקרוא את יום זה בשם
 עלתה; שהוא גם כן לשון קהלה ואסיפה, כמו ציוס הפנימי עלתה תרגום עלתה כניסין, וכן
 (אמור כ"ג ל"ו) עלתה היא תרגומו כניסין תהון, וכן (יואל א' י"ד) קראו עלתה חספו זקנים
 תרגומו פרעו כניסתא סנא, וכן (עמוס ה' כ"א) ולא ארית צעלתיכם תרגומו אקבל צרעו קורצן
 כנשתתן, הנה עם עלתה שצפי רז"ל הוא צעלמו עם יום קהל שצפי משה רבינו ע"ה. ומה
 נחשבו הרצ צקול הרעו ריש ומ' צציעית צנתנית טעם קריאתם עם עלתה. אמנם הדבר צעלמו
 תמוה למה קרא משה את יום הכבוד והנורא הזה אשר כמנו לא היה מעולם וכמנו לא יהיה,
 בשם יום קהל לצד, הלא מן הכאוי לקראת כל דבר בשם לפי גודל ערכו ויתרון מעלתו על
 אחרים, לא בשם הנורא גם על דברים פשוטים פחותי הערך, וכבר מצאנו קהלת כל העדה גם
 לבגאי, כמו ויקהל עליהם קרש את כל העדה, ולמה זה הוריד משה את כבוד היום צקריאת עם
 שאין לתפארת לו? ויתכן כי משה מחדת ענותותו עשה כן, כי כמו שנבדל יום זה משאר ימות
 עולם בשם צהלה ותפארת, ככה נפלא משה צו מכל שאר צני אדם כבודו והדר וצכליל תפארת
 אשר ניתן צראשו צו ציוס, ומתוך שצם היום צל לשצת עמנו, לכן מנע ח"ע מלהעלות על שפתיו
 את כבוד היום ומעלתו, צללי הזכיר שצת עמנו ויתרונו, לזה קרא משה את יום מ"ת בשם פשוט
 יום קהל צברי להמנע מלעורר על שצת עמנו; (טו) והדר בער באש. וזהו חטאתם צבור
 שהמלך צמנשו (רע"ט): (ז) ואחפש בשני הלוותה. יאמרו צזה, בתמלה היו על ונתוך
 כעם חפסם אל תוך ידיו להפילם, והוה דמוק דל"כ ה"ל לומר אח"כ ושלטיכם משתי ידי מנו
 מלת מעל; וי"ו שהצקון צמאמר זה כי כשאמר לו הקציה לך רד, היה צדעמו להניח הלוותה
 למעלה, אכן למען ידעו ישראל גודל חשונם אמר חפסות שני הלוותה עוד צידו כדי לשצם
 לעיניהם וידעו מה שהספידום צעונם; ורז"ל יאמרו (אבות דרבי פ"ב) כיון צראה משה שקרמו
 צמעשה העגל חזר לאחוריו, וראו אותם צצעים זקנים ורלו אחריו, הוא אחר צראש הלוה והם
 אחרו צראש הלוה, חזק כמו של משה, יעו"ט. הציו מלת ואחפש כפשוטה חפיסה מיד חצרו
 (ולשון חזר לאחוריו שאמר זה כמדומני שילא להם כן מלשון ויסר אף משה שהוכר צהך ענינא
 צכי משא, שלדעתי אין ענינו צכ"מ לשון אף ומשה רק חזרת פנים לאחור כמ"ש צס' ויסר אף
 ה' צמנה); ולדעתי מלת ואחפוט כאן יתפרט כמו ותפשתי עם אלהי (משלי ל"ד) שחרגומו
 ואחלל (פערצכטען גערינגשטעטען), כי עיקר פרט חפס הוא פס לשון פסיון והתצבות, כמו ואם
 טעה חפשה (ע"מ חלצ תאצתי לסקודיך, משצט אצה), כי כל החופס צצבר צהתאמנות יתרה שלא
 ישנו ממנו, כענין ותחפשוהו צדו, צצהה הוא ותחפשו כחמו ונתרצה על כח אחר, וכן הצצע
 לסקר בשם ה' ואינו נרצע לאחוריו מפני כבודו ית', הנה הוא מתחפט צכח רצונו על רצונו של
 המקום צ"ה כצכול, ויפה תרגמוהו לשון חלול, ועל כוונה זו יאמר גם האשכנזי (זך פערצריישען),
 ומענין זה אמר כאן ואחפוט צצני הלוותה (אין האצע מין פערצריישען), שלא נתתי לצי על
 גודל פטיצות ויקר ערך של הלוותה, ולא חפשתי מלהתנא צזה דרך ציון וחלול, וקצו לזה
 ארז"ל (צמנות רבה פתי) ראה משה שאין לישראל עניד' וקצר נפטו עמוס ותצר את הלוותה
 ואמר

ואמר הם חטאו ואני חטאתי ששברתי את הלוואות, יעו"ס: (יט) האף והחמה. מדות אלו מנוגות לבן אדם ואין לייחסם אליו יחי, וכבר גלית דעתי (בללזים באף ובחמה ובקלף) בהצגת לשונות אלה אלנו יהי, ויעצית אשתלחון מן קדם ה' מלאכיא ומחליא אף וממה וקלף וגו', ועם מ"ם סוף דברים בהחלף ה', יש מקום לדברים אלה גם ע"ד הפסוק: (כה) ואחגפלו וגו' ואחפלו וגו'. טעמו כאשר התנפלות או התפללתי, שני הווי"ן יורו על התיחסות שני המשפטים זע"ז בצמינת הזמן, כמו ויהי ציום השלישי וישא לזכרה, שעיניו כאשר היה אז נשא (אלם, זף), כי התפללו האמור כאלו הוא נעלמו מה שהזכיר למעלה (פי"ח) ואחנפל. ודלף כמפרשים המחלקים בין שני נפילות אלו שהראשון כאמר על חרצעים יום חמנעיים מחיי תמוז עד כ"ט אב, כי צאמת בהמשך זמן זה לא התעכב משה כבר מ' יום ומ' לילה, אבל היה צמחה ישראל, אשר עלי' נאמר (פ' כי משא) ומשה יקח את האהל, כי חמנס שתי נפילות אלו שהן צאמת אחת, היה בחרצעים יום שניים לקבל הלוואות, שהתחילו מח"ט אב וכלים ביהכ"פ, וכמו שהחזיר שתי פעמים נתינת שתי הלוואות בשני ספוקים זה אח"ז (לעיל יו"ד י"א) אף שאין כאן רק נתינת אחת. ולזה אמר כאן חרצעים היום וחרצעים הלילה, זה"א הידיעה להורות על מה שהזכיר כבר מקודם. ואמר תחלה דרך כלל ואחנפל, וכאן חזר לומר ואחנפל ואחנפל להזכיר קצת מענין תפלתו, וכמ"ם רש"ם שצא להודיע לישראל שמה אחרת הלא חטא גדול כמעשה עגל הועילה תפלתו של משה ויגללו, אף בארץ ישראל אם נחטא יועילו לנו תפלות הנביאים לכן אמר להם, כי עשה נחכפר להם כדי שלא יתחלל שמו פן יאמרו ונצתי יכולת וגו', אבל אחר שינחילכם את הארץ אם חטאתו יגרש אתכם מן הארץ, כי אז לא יהיה חלול השם לאמר ונצתי יכולת, אלא יאמרו ישראל חטאו לו כמפורש בפי נביאים ויאמרו כל העם על מה עשה ה' ככה לארץ הזאת ומה חיי האף וגו' על אשר עזבו וגו' ויחשם וגו' וישלכם וגו'. עיי' ראש"ע שבי' דרך הפסוק לא נחשנה משה כ"א שמונים יום, וזה מוכיח עם דברי פירי דר"א ותד"א שצנזר צמס הגר"א פי' כי משא כי בן הוא העיקר: אשר התגפלותי. אחר שאמר ואחנפל צא לומר עוד הפעם אשר התנפלותי, ואפשר לטון התנפלותי משונה צורחתו ונשון ואחנפל, שהראשון נפילה לתפלה, והשני נפילת העורגה ופחיתת הערך (העראנגע-ווינדגוט) כמו ארץ נפלת משמים (ישע"י י"ד) ויפלו מאל צנעייסם (נחמ"י ו') כי משה הכינס עמו ג"כ נחטא העגל, על אשר לקח מדעתו את הערצ רב זמרים בלתי טאלת קונו, והם היו המתחילים נחטא זה וישראל נחטאו אחריהם וכאמרו אליו לך רד כי שמת עמך אשר הולאת, רד מגדולתך כי אחת המצבצב לזה, גם חשב לו לעון ששיבר את הלוואות, לכן הוסיף אשר התנפלותי, ר"ל אחי הפצותי נפילה לענמי (אין זעלצקט ענטווינדגוטע מין):

י (א) פסל לך. עם כל תפלותי היה התיקון בלתי שלם כי תמורת הלוואות מעשה האלהים אמר אלי פסל לך (רע"ם): (ד) עשרת הדברים אשר דבר. ובלוואות הראשונות אמר (לעיל ט' י') ככל הדברים אשר דבר, ולרבותינו במדרשותיהם, בלוואות הראשונות היו בין כל דבור ודבור דקדוקים של תורה, עד שהיה פנימית התורה ג"כ גלוי ומופרש, משא"כ בלוואות שניות, שפיר השמיט כאן מלת ככל עם"ם בהגהת הלאמר התורה גד"ה ומועלת הסדר בלמודים: (ו) ובני ישראל נסעו וגו'. דעת המפרשים חלוקה בציאור וקום ספור ענין זה כאן, והרע"ם כתב אעפ"י שארזי שתפלת הלדיק מבינה על הדור ושארזי להתאונן על מימתו, הנה קלחתם או רוצם שהיו רועים במדבר נסעו למוקרה למזרח להם מים ומרעה ללאום, ובעודם שם מות אהרן ויקבר ויכהן אלעזר, ולא צאו להתאונן על המיתה ולהשתצל על הקבורה, ולא שששו לכבוד אלעזר הנכהן מחמיו, אבל משם נסעו הגדגדה לרעות האלון, וזון הגדגדה יעצתה ארץ נחלי מים, שכל אותן המקומות הנזכרים עתה היה ארץ נחלי מים נכונים למרעה האלון, ולא שמו לבם להיזק שקרה צמות הלדיק ולא לכבוד צו: (ח) לשרתו ולברך בשמו. שם משרת המורה על השירות שהוא צענין ועולה ומדרגת העצד כ' הרע"ם, שיש לו מוסתעפים שמים, לפעמים הוא מלשון ישר, והוא שמייעד מלאכת האדון ומציא הכל על מקומו ומכונו (פערנעזער), ומזה אמר (במדבר א') המה ישאו את המשכן וגו' והם ישרתו, ולפעמים יהיה שם משרת מלשון תשורה והנטי, שלרין שיהיה מזוי תמיד אלל אדוניו ולעמוד על מנפה לקבל מנחמו (אויפאססער), ומזאת הסודרה יאמר והיה על ארץ לשרת, לשרת צדקת, לשרת להקטיי, את צגדי השרד לשרת צדקת, כלי השרת אשר ישרתו צם שצארתם הכלים הם עומדים מוכנים לשמש מה שיזדמן שם מן השמושים, ולפעמים שם משרת לטון אשר ונעד (פערנעזער) כי המשרת הוא כרגלי הצעלים ללכת למקום שהיו הצעלים נרכים ללכת לרגל כל מלאכה אשר לטניהם, הנה הוא נשמש מחמיו עד שלא ינטרו. הצעלים שזו לטרוח, מזה נאמר (ראשית ל"ט) וישרת אותו ויפקדו על ציתו, ושרת את אחיו (במדבר ט'), לסני העדה לשרתם (שם ט"ז) שם צמקום כל ישראל לשירות השם, יעמדו לטניהם לשרתם (יחזקאל מ"ד);

ובתלמוד

ובתלמוד (דרים ל"ה) תפקי הגי כהני אי שלוחי דרשמנא או שלוחי דידן נינהו, כלומר הכהן המקריב קרבן איש אם הוא שלוחו להולכה ולהציא אותו למס, או אם הוא שליח ה' לקבלה שיקבל צמס ה' קרבנות המקריבים, כמו שמוזכרים במלכות המלכים גזרים ומקבלים צביל המלך הדורות והצאים, ויגו למודר הכלה מהפן, אמנם ילא להם זה הספק, כשהיה ענין שרת מהוראת האשור והלעד במקום (פערטעטונג), כי אם היה ענין שרת מהוראת הלפי והצטט או מלשון הישרת העסק (פערטעטונג, אויפשאטטער), היו הכהנים שלוחי דידן צהכרת ולא שלוחי דרשמנא, כי זין שתייה לורך גבוה זין שתייה לורך הדיוט יהיה תמיד התכלית המצוקש וממנו תועלת הפועל העונד לא תועלת העצד כצרכו, וצהכרת יהיו הכהנים אמנם שלוחינו ושלוחי צ"ד שהיו עומדים ומלמס לקבל מלחנו פקודת משמרת הקרבנות ולהישיר עסקי השירות לטוב לנו, משא"כ צמחינת היות עם שרת מלשון לעד במקום, או יפול הספק היעז אם הם שלוחי דידן ומשמשים תחמינו צעזרת המקדש לטוב לנו, או אם הם שלוחי דרשמנא לקבל במקומו ית' את זמחי צניי, וגיכ לטוב לנו שחשצ קבלת הכהן את הקרבן כאלו קבלו הש"י צעלמו, דומת ענין שחמרו הכהנים אובלים והצעלים תחכסרים; וכבר עלה צמסקנא (יומא י"ט, קדושין כ"ג) דשלוחי דרשמנא נינהו, וכ"ס הרמב"ם (צפ"ו מנדרים), וגם פשוטי המקראות מורים כן, שאמר (לקמן י"ז י"ח) אל הכהן העומד לשרת את ה' לעומד לשרת צמס ה' ושרת צמס ה', וכאן לשרתו ולצדך צממו, הנה הוא כיוו שחמנך הוא שליח העם להולכה ולחלק הצרכה לישראל כן המשרת הוא שלוחו ית' לקבל צממו קרבנות המחצרכים, דכמו דלוקשין צרכה לשיכות (תענית כ"ו) כן יע לנו ללוקשי שיכות לצרכה דלין היקש למלכה, אלף דגמ' עם מיסיק דהיקש זה אסמכתא צעלמא ולא יכולים למספט מני, ואמר (ישקאל מ"ד) על הליס אשר רחקו מעלי צמעות ישראל גר' והמה יעמדו למנייהם לשרתם, אמר לשרתם ולא לשרתני כאלו יהיו שלוחי הצעלים, כי איך חפץ ה' צמושם להיותם אינם כשרים ואינם כ"א שלוחי הדיוט שיכול לשכור לו מאן דרו לשחוט צמקומו, אלל אלל הכהנים הליס צני דרוק הגדלים אמר (עס) והמה יקברו אל שחלני לשרתני, שהיו שלוחי ה' גמורים להיותם כשרים צריים לעבודת ה' צלמח: (יב) מה ה"א שאל שערמך, המפרשים ישתדלו לצבר צלמח מין יראה כיוון צמח, אם המדרגה הקטנה שפוא יראה העונש פ"ד שאמר המפורש קמר ומפקדן צשרי וממשפטין ירחתי (ע"ש רש"י), או כיוון צמח אל המדרגה הגדולה שהיא יראה המעלה הכבוד והרוממות (צ' צמח"א), וסוקרי הלשון יבדילו זין לשונות של יראה המקושר עם מ"ס כמו ויראת מאלהיך, וזין המקושר צמלח את כמו את ה"א תירא, המקושר עם מ"ס הוראתו יראה העונש, והמקושר עם את הוראתו יראה המעלה והרוממות; אמנם אחרי שאלמו שאמר יעקב כי ירא אנכי אותו ען יצא והכני, וכן כלל אמר אל תיראו את עם הארץ כי לממנו הם, ושאלו אמר כי ירחתי את העם ואשמע, שאין צממשעות מאמרים אלה כ"א יראה הנזק והעונש ומ"מ מקושר עם מלח את, ואין למניח הלשון לחלק זין יראה שצין אדם למקום וזין אדם לאדם; לכן יל שהצדל יע זין המקשרות עם יראה עם עם אלהים לצין התקשרותו עם העם הנכבד הוי' ציה, יראה המקושרת עם עם אלהים תורה על יראה העונש, כי עם אלהים הוראתו מלת הלין כחמוז אלהים שפוט זה יספיל גר', ויראה המקושרת עם הוי' ציה תורה על יראה המעלה והרוממות כפי הוראת העם הנכבד שפוא מלת רחמים והצבה; ולזה כשידברו הכתובים צכניאים ואנשי מעלה יזכירו צמס תאר יראה ה' הנכבד, כמו ועוצדיה היה ירא את ה', אז נדברו ירחי ה' איש אל רעשו גר' ולחופצי שמו ותרגומו דמיקרין צמ"י, העובדים מצמינת כבוד שמו הגדול, אמנם צליוצ שאמרו אליו ליוצ לא היה עובד כ"א צמדנה הקטנה מן היראה, אמר עליו הכתוב חס וישר יראה אלהים, וכן כשידברו הכתובים מלמשים אשר ממוג עעמם ומתכרבת יסודי גממיותם, החלות הגופניות מתגברות עליהן ציות ועייז יקשה עליהם מלח להגיע אל מדרגה הגדולה מן היראה דהיינו יראה הרוממות, לא החכר צמס כ"א תאר יראה אלהים, כמ"ס צבוק (קסלת) את האלהים ירא כי זה כל האדם כי את כל מעשה האלהים יציא צמפט, לפי שחמלמח הוא ממדרגת האדם (שפוא ממוג טבעו נוטה יותר אל הסומריות כמ"ס צצלק כי לא איש אל ויכזב וזן אדם גר'), לכן יעץ אליו המדרגה הקטנה שהיא יראה העונש ועל מי שפוא מלד טבעו נוטה יותר אל הנפשית, והוא הנקרא צמס איש, אמר עליו, אשרי איש ירא את ה', כי זה מוכשר אל מדרגה יותר גדולה, וכן דוד להיות ממוג טבעו נוטה אל הסומריות, כעדות הכתוב עליו והוא אדמוני עם יפה עינים וטוב רוח, כאמר עליו ויירא דוד את האלהים, ומה שאמר על אצרהם עתה ידעתי כי ירא אלהים עתה, אף שאצרהם עלה למעלה ראש עד שנאמר עליו זמ אצרהם אהבי, צכל זאת לא הזכיר צו יראה ה', לפי שצמס הוי' ציה לא הספקס כ"כ צעולם קורס משה, כמ"ס וסוני ה' לא נדעתי, וכל כוונתו ית' צעקלה לא היחה כ"א למקסס מעלת אצרהם לאנשי דורו כמ"ס המפרשים הגדולים (רש"י רש"ט רמ"ג והרמב"ם צמורה

צמורה) על גלת עמתי ידעתי כמו והדעתי, ולזה לא היה יכול להוציא עליו מאר יראת הסם כ"ח יראת אלהים שהוא עם המפורסם יותר בנייהם או; ולזה גם יוסף לא אמר ע"ע כ"ח לטון את אלהים אני ירא, לפי שלא נחמסם אז כ"כ הסם הנכבד; והנה מלאנו במעשה מקומות מדבריה תורה ומצות סנין אדם למצרו סקיימה צהם ויראת מאלהיך, כמו אל תקבל פנים ויראת מאלהיך, מסני סנינה תקום ויראת מאלהיך, ולא תנו ליפ את ענייתו ויראת מאלהיך, אל תסם מאלמו נסך ותכניה ויראת מאלהיך, לא תכרה זו בסךך ויראת מאלהיך, ובכל אלה ארו"ל כל מקום שיש בו ססךך כיפ נאמר זו ויראת מאלהיך, כי האדם מלד סומכיותו טו לו להסתמות לעבור על לטנו ית' מלד סמוד ממון, לכן הזכירה בפנינים אלה יראת אלהי' לירא מן העונם המיועד; אמנם כפייראה ממוצרת עם סתי הסמות ה' אלהיך, כמו כאלן וכדומה, המכוון זו סתי מדרגות היראה, יראת העונם ויראת הרוממות כי התורה מדרגת לאנשים מחולפי המדרגות, ללדס סמוז סצבו סמומית סמונעוה מהגיע אל המדרגה הגדולה מן היראה, תורה עליו ע"פ המדרגה הקטנה והיא יראת האלהים, לאנשי מעלה סמלד סמומיותם אין להם סמוגרות כ"כ להסרומם צנפסותם אל מדרגה העליונה, תורה עליהם יראת ה' הנכבד, כי לכל אסד לפי מדרגת סמוז תורה עליו סמוז היראה סתיא אליו קלה הספנה, ח"ס רו"ל על מקרא סלפנינו סמו יראת מלתא זוסרתי היא, אין לגבי מעסה מלתא זוסרתי היא, כי למה סמונה רציו ספצ דצרו אל כללות האומה, אסר צנייהם בני אדם ממדרגות סוטה, לכן הזכיר צ' מדרגות היראה, ליראה את ה"ח יראת הסם היא יראת הרוממות, ויראת אלהים היא יראת העונם, כי כל אסות ממדרגות יראות האלה נוסה וקלה להסיג ולהסתלס על ידה לפי ערך מדרגת האדם צמוז, כי ללדס סמוצניית ססוקותיו סמומיות יס לו סמונע גדול וקוסי עמוס להסגת יראת הרוממות, מלד יראת העונם טו לו יתאר להסליס כס סמומיותו להסניסס ססת עזרות יולר צ"ה לכל יסוג אסור מלסמור מנותיו, אמנם לאיש סמלד סמוז סצבו אין ססגת קנין ספלמות קסה עליו כ"כ, ומטעם נססו יסקיף צעין סכלו דצברים ססכלים האלהיים, לאיש אסר אלה לו טו לו ססגת יראת הרוממות (וכניס סרין צרכסותיו), ססה סוכיר סכותו לכל אסד סמוז היראה סתיא מלתא זוסרתי אליו, לפי מדרגת וערך סמוז; ואין כאלן מקום להסרין יתס צענין זס סרין סצנת ימים: ללכת בכל דרכיו וגו'. סס מדותיו ית', כניס רו"ל מה הוא רסוס אף אסיה רסוס וכו', ולעצור את ה"ח וגו' היא לדעת את ה' בכל דרכי', וכל סססצות מעשיו יהיו פנינים אל דרך ה', כניס בכל דרכך דעסו, והיא עזרות ה' לדעת אותו בכל ענינים אף צכילה וסתי' וסאר דצרים ססכרמיים (הגר"ח); והרענ"ס צמוסי לסמונה סרקין ארין כל צה סענין דצברי טעס ודעת, וסיים סס וסר סלסו ודע סלסות המדרגה היא מדרגה עליונה מלד וסמורה, כל יסגסוהו אלה מעט מופיר וסר סרגל גדול, וכסזדמן מליחות האדם סזה ענינו, ר"ל סיסעס כמות נפשו כולס וסיס סכלות ידיעת סטי' לצד, ולא יעסה מעסה קפן או גדול ולא יצד דצר ויסתכל בכל סוכל וסונוע ויראה אס יצא אל ססכלית הוא וסו יעסוהו, אני סמוז סהוה למעס מן סכזיאים, ע"ס. וצוה ח"ל למה סכדסן המסרטים לומר דמה סכאמר אס"ז לסמור את המלות וגו' הוא ציבור למה סקדס: סה ה"א שואל מעמך וגו' לשוב לך. טעמו בכל אסר יטה עליך ליראמו ולאסנתו לעצרו ולסמור מנותיו, סכי בכל אלה הוא שואל ומצקס לקבל דצר ממך, כי אס לדקת מה סתן לו, כי אמנם לוויי אליך אינם רק לדכוס טונתך, סצסמירתך את לוויי יגיע לך עונס סלין אסרי' עוד והוא סיים הנלמיס: (ו') לא יקה שחד. לא יסיר כלל מעונם העברה צסציל זכות מעוה סעסה סמועל, כעממס אין מעוה מכנס עברה, ולזה אין למוסא צעמן להגלל צסוס זכות מן העונם, זולתי צספונס סלמה (רע"ס): לא ישא פנים. ללדיק סמוז לרוב דקותיו סלא יענישו על עברה קלה (רצ"ס): (ב) ובו הרבק ובשמו תשבוע. ע"ד ספסע ענין וצסמו ססצב להורות על גדול וסחק הדצקות, סססיס ספסע קסורה כ"כ זו ית' כאלו נסצנת לו סלא ספרס לעולם מלענין ומלסכרה צגודל אלוהו (איהס נוגעסוואסרען זיין), כסני רעים סססוים מלד זס לזס וצסצבו ימד סלא חוסר צנית אסנתס לעולם, וכעין זס איחא צמכרצצ"י (ס"ס מןן כ"ד) מלי וצסמו ססצב, למוהי מתצבק צרס דמסימוחא. וצממורה ג' צ' מכלן דנעצנין לקיים את סמנה: (כא) הוא תהלהך. ססהלל סססיס עבד למי סמוולך על כל סמניחות (רע"ס): יא (יא) אר"ן הרים ובקעת. סס נקעה לרשים סונס על סעס סרין סעמוק וממך מלסר ססססיס ססצציו, אע"ס סגס סצציו אינו סר וגצעה אפי"ה הוא צעלמו נמון מכל סצציו ועמוק כמו צור, אלה כסוהו קפן צמדת הקיפו נקרא צור, וכסוהו גדול צעטסו כמדת סדה ויתר יקרא צקעה (צרון), והוא מענין צקיעה, סנכלה כאלו נסצקעה סס סרין, ונחסי"ה זס ססעס העמוק כמו סיטהוס צלמת לסעמיס ע"י זיעת וסרת סרין ססתצקעה אלוהי ונעסה טעס גדול מקום מדרן, ומלי זס סענין יתס צכרים וגצעות, סלפי סעמומדים יקידים ולין טעס סצצו להס מנסיק

מחזיק אותם הם קלים להתנקע לחלאין, ויתהוו צין החללים לפעמים טעם גדול נמוך המפסיק
 זיניסה, כענין שנאמר (זכריה י"ד) ונבקע הר הזיתים ומליו מזרחה וימה גיא גדולה מחד, והוא
 נקרא בהנחה ראשונה בקעה ע"ש הבקוע, וקראו הכתוב גיא ע"ש איכותו שהיה לו איכות הגיא,
 ולזה אמר (ראשית י"א) וימלאו בקעה בארץ שנער וישנו עם, על הגיא הפשוט לא שייך לשון
 מליאה, שכן"ו הרים יש גיא ועמק, אבל הבקעה אינה מלוי" ככ"ו ולריבה חפוש, ואחר שחפשו
 מלאוה וזכרו שם ישיבתם כדי לישב בטח שלא תמוט הארץ תחתם, כמו שמוציא בנקמות הגזוהים,
 וכה"ל (מיכה א') והעמקים יתבקעו, היינו שיחהוה מן העמק בקעה, ולהיות שהבקעה יותר נמוך
 מן העמק והגיא והשפלה אמר כאן ארץ הרים ובקעות, ואילו היה הבקעה עמק פשוט מה לירך
 לומר ובקעות, כי אמר שאמר הרים ממוייצ ומיילא שיש שם בקעות דהיינו שטחים נמוכים, שכל
 שטח שאלל הר נמוך בהכרח, אלא ודאי שהבקעה נמוכה ושפלה ביותר מן העמק הפשוט, והרי
 א"כ הוא דבר הצלח ממוייצ תמיד צמליחות הרים, ומשנת את הארץ בשני מעלות, שיש בה
 הרים גם יש בקעות להחזיק מי מטר הסוחף מן ההרים שאינו הולך משם צמחיכות כמו שהוא
 בארץ מישור ששטף הגשם היורד עליו מן ההרים צלחי נשאר צמקומו שום זמן אבל רץ משם
 והלאה למקום הברות ומללים; ומ"ש (לקמן ל"ד) את הגגז ואת הככר בקעת ירחו, אין מלת
 בקעת שב על הככר שאין הככר בקעה אך חסר מלת ואת ור"ל ואת בקעת ירחו וכמ"ש רש"י
 והגרסו יונתן, או שר"ל שהוא ככר צמחיית עלמו וצמחיית ירחו הוא בקעה: (יח) ושפתם את
 דבריו, אף לאמר שהגו היו מלויינים צמלות הניחו חפלין עשו מזהה כדי שלא יהו לכס חדשים
 כשתמזרו וכו' אומר הליצי לך ליונים (ירמיי ל"א) וכ"כ רש"י, ולרין ציבור הא חפלין ומזהה
 חובת הגוף נינהו ואינן תלויות בארץ, ובאמת ראיתי לר"ל בספרי שלא חשב מלות פרייות, אבל
 אמר בדרך כלל ח"ל חפ"י שאני ונגלה אחכם מן הארץ לח"ל היו מלויינים צמלות שכשאתם
 מורכים לא יהיו לכס חדשים הוא שירמיהו אמר הליצי לך ליונים, יע"ש, ונוכל לומר דממנות
 שאינן חובת הגוף קמייני, וכן מלאחי מוצאך במדרש רבה איכה (ס' קראחי למאהבי) רש"י פתר
 קרא צנזיאי האמת שהיו מלאבין אותו להקב"ה, הנה רמזי שהיו מרמזין צי ואומרים לי הפרישו
 תרומות ומעשרות, וכי יש תרומות ומעשרות צבאל אלא צבאל לאהביני להקב"ה, הוא שירמיהו
 אמר הליצי לך ליונים הלוני צמלות שהיו ישראל מלויינים צהס, ע"ש, הנה מוצאך שם דמוקי
 להך קרא צמרות ומעשרות שאינן חיוז מה"ת רק בא"י אבל צמ"ל אינו רק מדרבנן כדי שלא
 תשתכח תורת תרומות ומעשרות ולא יהיו חדשים כשימזרו; הנה צוה יהיו דבני ר"ש דמדרש
 מתחללים עם דבני הספרי, דתתם ספרי ר"ש, ואפשר שששצשה לפנינו הנוסחא בלשון רש"י,
 שהיה כחצו בהעמקה ראשונה ר"ת כזה: היו מלויינים צמלות ח"ש, והוא ר"ת תרומות ומעשרות
 והמעתיק טעה שהם ר"ת חפלין ומזרות, ומפני זה הוסיף בלשון רש"י; אמנם ראיתי לרמב"ן
 ולרצ"ח שהעתיקו ג"כ לשון רש"י כמו שהוא לפנינו; וסיים הרמב"ן יש צענין זה סוד עמוק, ע"ש.
 ואני צעניי לא זכיתי להיות מלאנשי הסוד, אמנם נפקחו עיני מעט כאשר הסתכלתי צדק"ל בספרי
 שאמרו צוה ח"ל משל למלך שבעם על אשתו ומורה צבית אבי אמר לה אבי היא מקושעת
 צחכשיטיך כשתמזורי לא יהו עליך חדשים, כך אמר להם הקב"ה לישראל צני היו מלויינים צמלות
 שששאתם חוזרים לא יהו עליכם חדשים, ע"כ כמה גדולים דבני רז"ל צמל זה, כי הודיעונו
 צוה גודל חיוז מלות התלויות צגוף אף צמ"ל, כמו שהאשה ממוייבת להתקטט לכבוד צעלה המלך
 אף כשהיא מרוקת מצינו ויושנת צבית אבי, כי אם אז חפרוק עדיה מעליה ותסיר חכשיטי'
 הנה היא משפלת כבוד צעלה, כאלו היא מתיאשת מונו לעולם שלא תמזור אליו עוד, אמנם אם
 גם צעת רחוקה תתקטט צחכשיטי' כמו צבית צעלה, הנה היא מראה צוה גודל דנקות אהבתה
 אליו ותשוקתה למלוא חן צענינו להמזירה ולשוב אל ציתו כמקדם, ככה צקיום מלות חובת הגוף
 צמ"ל יראה לעיני כל שאין כאן ירוש מן הגאולה אבל יש תקוה ותוחלת לשוב מהרה אל בית
 מלך עולמים כציוני קדם, ובתלמוד ירושלמי, אלה המקום והמשפטים, שמוע אני בארץ, יכול
 חפילו ח"ת ותפלין, כשהוא אומר ואצדתם מהרה מעל הארץ הטובה ושמתם את דבני אלה והיו
 לעטפות צין עיניכם ולמדתם אותם, הא למדת לתלמוד תורה ותפלין שטובין צין בארץ צין צמולה
 לארץ, (עיי' ריב"ז צני' לקדושין ל"ו ב', ד"ה הא): (בא) למען ירבו ימיכם וגו' בימי השמים
 על הארץ, יכלה למען תזכו לחיות פה צחיים הזמניים מעין חיי עוה"ב, בהיותכם על הארץ חמי
 חיים אמתיים כוחתן חיים אשר צחיים (אין היממלישעם לעצנן) כעין אמרם עולמך תראה
 צחייך (ע"פ): (כב) ולרבקה בו, אפשר לומר והלא אם חלה הוא, אלא הדבך צחכמים ותלמידיהם
 ומעלה אני עליך כאלו נדבקת צו (רש"י מרבותיו), הנה כמה פעמים מנינו לשון דבקות צכתוב,
 דבקה נפשי אחריך, ואחם הדבקה" בה' ודומיהם שכולם על דבקות המתעבה צעבור חציבות הדבר
 לנפש

לנפש, ורז"ל צמדדשם אחרו צמחשה לטווח של חנה חצב הקצ"ה את ישראל וחד מנייהו ודציקה, כמ"ש בן הדצקתי אחסג אלי צנ"י, וילפ' לה מפרשחו של אוחו הרשע שנאמר ותדצק נפשו דלינה צת יעקב, הרי סהס עמוס צארו ענין דצקות הנפש ושאהבה הגדולה גרומת לדצקות, ומתי קשי' להו. הכה וכי אפשר לו לחדס להדצק, כללו הכמוצ מדצר על דצקות גוף ח"ו, ויאמר קניו ודחי ולדצקה צד הוא צלצ, וכן וכו' מדצקון (לקמן י"ג צ'), וצפ"י אחרו צספרי וכו' מדצקון לקמן (י"ג צ'), הפרישו עמוכס וע"ו ודצקו צמוקס, והאי ודחי צמחשצת הלצ הוא, חמוכס קשיא' להו קרא דקאמר כי אס שמור משמרון את כל המלוה הזאת וגוי' להצבה את ה"א ללכת צכל דרכיו ולדצקה צו, דמשמע שכולס חייבים להדצק צמוקס צ"ה דצקות הנפש, ולפי שזאת היא מעלת הנציאים וכדומה מחשגי מעלה שזוכים לה צמוחלת ה' עליהם צמתו רוחו צקרצס, והאיך חלה ירושת הארץ צמחגי שיהיו דצקים צו כל ישראל, וכמעט ח"א, ואס אי אחס אומר בן אלה ולדצקה צו דצקה ממש כמו ותדצק ירו אל הכרצ (ש"צ כ"ג), כאשר ידצק האזור על מתי חיש (ירמי' י"ג) שזרו אפשר ציד כל אדם, אצל ח"א לפרשו בן אלל הקצ"ה, ואפי' מעלה על דעתך להמשך אחר פשוטי המקראות צשאר המקומות (וכדברי הראצ"ד צה' משונה), ח"א לך לחשוב בן צענין הדצקות, שעיפ' אפי' צורך ממש המושילוהו לאס חכלה ואפי' כסאו נמשל לאס ואיך אפשר להדצק עם אס חכלת, ח"ס וכי אפשר לו לחדס להדצק צו, ואס לפי האמת גם זה לא נכתב רק צד"ו, ית' ויתרומס שאין לו אחר ולא ממונת כל; ע"ו אחרו לעולם שהוה דצקות הנפש ע"י רוח חכמתס, ושנא מחמרו ממת חלקים הוא ליחיו ואיננו ציד כל אדם להשיגה, אין לך לעשות אלה להדצק צמכמים ומלמדייהם דציקת גוף, ויהי' ציתך צית וועד למכמים ועי"כ תכה לאור אלהי' ותדצק צו, שצמחנעות המוכן יקבל הנצתי מוכן, ודצר זה יש לו יסוד צמכמת הנפש שהדצק עם הנשי אלהי' גם עליו ירח אור, ומפרס צכמוצ אלל הנצוהס, כי צומן עלי הכהן צמומעט אור הנצוהס שנאמר (ש"א ח"א ג') ודצר ה' ה"י יקך צימים הוס אין חזון נפצ', ומיד שזרת אורו של שמואל עמד נציאים רצים, שנאמר ויוסף ה' להכאה צשילה, וכל זה לפי שהי' שמואל גדול צנצוהס וידעו כולם כי נאמן הוא לה' ודצקו עמו אוחגי חכמה, וצעמדס לפניו המחצוה גם הנה, אעפ"י שמועד עמוס אף היו מגיעים לנודגה זו. וכמ"ש חז"ל כל העומד לפני רצו כעומד לפני השכינה, וילפי' לה מחלי' הנציא שנאמר חי ה' אשר עומדתי וכי לפני ה' ה' עומד אלה כל זמן שהי' עומד לפני רצו אחי' השלוני כאלו עומד לפני השכינה, גם מ"ס רז"ל צדיניו חצלו של משה נשחמרו כמה הלכות מחכמי ישראל, לאו משום לער האצלות קרה זאת, שהרי כשמת אהרן המחצלו גי"כ ישראל ולא נשחמרו מהס הלכות, אלה כשנפתס מוקר חכמת של משה נסתלקו גי"כ קת מואר נפשות כל צית ישראל וצאו לכלל השכמה, והצן ע"ו: (כו) אנכי מצוה אתכם. כלומר אני מפרס אחסם (דיח איך אייך ערקלקרע) והוא פירוס המורה הנקרא תורה שצבל פה (רמז"ס צהקדמת מצורו הגדול) והצנת פירוסו ציאר צלצון עיין מה שכתצתי סוף פרשת משפטים: (כח) וסרתם וגוי' ללכת. פי' כיון שחסורו מעט מן הדרך סופכס שחלכו אחרי אלהים אחרים, כמו שכתוב וסרתם ועצדתם אלהים אחרים (הגרי"ח): אשר לא ידעתם, צמחלה יעצרו חלילים אשר ידעו, אחר כך יתצבר הילר עליהם עד שיעצרו חלילים אשר לא ידעו (הגרי"ח); ויותר ראוי לפרשו מענין לא ידעתי את ה', וידעת צלצצך, דע את אלהי אציק, שענינו הסכמת הרלון וצמירה צו (אנערקענגען), וטעם אשר לא ידעתם שלא היה מן ראוי לדעתם ולצחור צס (דיח איכר ניכט אנערקענגען זאללטעט), לחסרון כחם ויכלתם לעזור ולהשיע: (כט) ונתת את הברכה וגוי' ואת הקללה. פירש"י: את המוצרכים ואת הנקבלים, וכ"מ אונקלס ויצי'. וכצו הרא"ס לא הצרכה ממש כמשמעה שח"כ יהיו נוחגי הצרכה כל ישראל צכללס, דפרשה זו לכל ישראל נאמרה כדכתיב והיה כי יצאיך, ואין הדבר בן דצפרשת כי תצא ומואר שנותגי הצרכה היו הלויים לצדס, לכן פירשו שיתנו את המוצרכים שהס הלויים. ע"ס. ואין זו טענה, דשומע כעונה וצפרט כשעונה אמן אחר שמועו דצרי חצרו כאמרס כל העונה אמן אחר שצועס כמוליא שצועה ממיו דתי כדכתיב ואמרה האשה אמן, לכן אחרי שכל השצטים ענו אמן אחרי שמעס ונהלויים דצרי הצרכות והקללות, הרי הוא כחילו סס עצום היו אומרים אותס. והס נוחגי הצרכה — ויש דעה תלמודית שכל ישראל היו אומרים פרשת הצרכה ופרשת הקללה מוץ ועניינת אמן שאחר הארורים. ומואר צפרשת כי תצא. ועיין צמוצ"ן כאן: (ל) הלא המה בעבר הירדן. רש"י פירס כאן כדעת ר' יהודא צספרי וצתלמוד (סוטה ל"ג צ') שהר גריוים והר עיצל סס דחוקים הרצה ועצר הירדן כי היו אלל חלוגי מורה שהוה סכס שיוצבים סס כעת הכותיים, ואמר צארץ הכנעני, אף שהוה צאמת ארץ סהוי, כי סכס צן ממור חוי הוא, מיינ' כיון דחוי אחר מנני כנען קראו ארץ הכנעני, והכותים אף שהס יושגי ההרים, מ"ו אחר צערצה כי עיקר מושכס צמוקס הערצה להרים אלה, ומול הגלגל שפישיי רחוק

רסוק מן הגבל, חיו תלמוד וספרי דסם איתא מול הגבל סמוך לגבל, חונס גרסת תלמוד
 חנוס, כיון דלעתה ר' יהודה הי' וסי' סם בשס, ושסס הוא רסוק מן הגבל יותר משסס מיל,
 ואלו' עבל קרנ ערה בפירושו לירושלמי דקוסס אמר, דסמוך לגבל דלית' תלמוד הוא פ'ס,
 ולית' לא בירושלמי ולא בתוספתא, וליי'ס גרסת תלמוד היא כ"ל, דמול הגבל דקרא דילן חיו
 גבל הנקרא כן ציני יהושע הסמוך לירדן, אבל הוא גבל אחר הסמוך לשסס (דלעתה הלא צ"ע
 בפירושו כאן) חונס אור היא תלמי' צמלת גבל, לא אחי ספיר לפי'ו, כי בשס ע'ס פ'רטי לא
 יתכן לטוב היא הידיעה סוך אס הוא סס הנקרא ע"ס המאורע (כמי'ם בלך לך י"ז וסי' מקדס)
 וסס גבל הסמוך לירדן נקרא ע"ס המאורע, כמחכר ביהושע ה' ס', והנה רע"י פירס מלת אסרי
 מושלג, דכ"ו טנאמר אסרי מושלג, חונס זה דעת רב צרס (לך לך פ'סס מ"ד) ודעת ר' יודן
 סס לפסך אחר מושלג אסרי סמוך, ואסטר טדעת ר' יהודה דמימרא דילן היא כדעת ר' יודן
 דצרס, ואסרי נמכר גאולה חסיה לו (צסר כ"ה מ"ס) פירס"י מיר, וכן אסרי סמטת אורו (נפא
 ז' פ"ס), עכ"ס לדעת ר' יהודה הי' וסי' סס רסוקיס מעצב הירדן, ולדעתו אין אנו לריי'ס
 לפ'ס מלת סלא לפתספת ססליה, אבל הוא מענין מהלכס למגדל עיר, גם הלכס ענין ריסוק,
 וס'ס סלא סוה צעצב הירדן מרסוקיס סס צעצב הירדן (ענטפערנט זכר זיא) עמי'ם צמקן סלא
 זה אסר יסח: (לב) החקיס והמשפטי'ם. חקיס זה מדרשות, משפטי'ס זו דיני'ס (ספרי) מפני
 סהמדרס הוא סוק נגד סכל, כמי'ם תלמוד צ"ו לא קרא ותירטו ללמוד נקי'ו להי'ס
 ובל חקלא לסודות סוה נגד סכל, ומסעט הוא דבר הגלמד צק"ו וסס דיני'ס סמספ'ס לסי'ס
 כן וכן כל הי"ג מרות (גרי"א) עמי'ם ר"ס צמקות:

יב (א) על האדרמה. מחאן ילפינן שהמטות טוהרות אף צמקן לרדן, כי אם על הארץ לבדו
 סהצירי מוקדס ידבר על האדרמה מיוחדת, דהוי ליה למימר אסר אסס חיי'ס עלי',
 סלא על כסוך לסוקי' צא לייני צמנירת סמנות צכל מוקוס אסר סס חיי'ס, אף סחינו בלך
 ירוסס, חונס סיו' זה חיו רק צמנות ססס מוצת הגוף, חסו דבר הלמד מענינו, ממה סמנר
 צמנין אצד תלדון אה כל סמקומות אסר עבדו סס וגו', מה ע"א מיוחדת סהיא מוצת הגוף
 וטוהרת צין בלך צין צמ"ל, אף כל סהיא מוצת הגוף טוהרת צין בלך צין צמ"ל. (סכי איתא
 בספרי, ונקדושין ל"ו) ונראה ללאו מלמד תלדון וגו' ילפי' סכי, דהא אסר אסס ירס'ס אורס
 אמר קרא, והוא ח"י, סלא מנה סנאמר אסרי ואצדס אה סעס מן המוקוס סוה, סמנרו עליו
 צספרי, צל"י אה מנורס לרדוק אסרי, וכ"ס סמנצי'ס (פ"ד מעכרי'ס) צל"י מנורס לרדוק אסרי
 עד סנאצד אורס מכל ארנו, אבל צמ"ל אין אנו מנוריס לרדוק אסרי סלא כ"ו סככות אורו מלמד
 כל חילי טצו, סני ואצדס אה סעס מן המוקוס סוה, עיי' צמנידן ס' תל"ו וכ"ס צמ"ג, ועיי'
 גרי"א ציחורו ליו"ד ס' קמוי סק"ב, וכלן צפ" עה"ס כ' הגי"א ותלמס וגו' מנרעון הוא קודס
 כיצות, ואצדס אה סעס הוא ללמד כיצות כממור מן המוקוס סוה, פ"י המוקוס סוה טגדע ותחן
 ככר לרין לרע' אסרי'ס סיוס צמקוס סוה, כמל' מוויי'ב גם קודס כיצות, חסו סמילוק צין ח"י
 לס"ל, סמ"ל חיו מיי'ב סלא ללמד כיצות, וא"י מיי'ב מני קודס כיצות, חסו מה סמנר צירושלמי,
 ציפול ע"ז חיו נוהג סלא בלך, פ"י קודס כיצות חיו נוהג סלא בלך, עכ"ד, מנורס מה
 סתלמוד סמני'ס ריט'א דקרא אצד תלדון, וסי'ס וגו', לסודות דעל מה סנאמר אסרי ואצדס
 וכו' קא סמני', ומנה הוא דלפי' דע"ז היא מוצת הגוף ומחסי'ס עלי' אף צמ"ל. (ורלית' לסריע"ז'
 צמ" סס נקדושין סהקסס צסס רענצ"ן, סהא דלמנר' מה ע"ז סהיא מוצת הגוף, והא ע"ז סהיא
 מוצת הגוף דסיינו טלא אצד ע"ז לא כתי' צסאי עניי'ס כלל, ואין סככות מנרס סלא לעקור
 ע"ז סחנו מיי'בי'ס לעקרה ולסרס אסרי', והסוה ודאי חיו סלא בלך ככחצ קרא צדי' אסר אסס
 יורס'ס אורס, יערי'ס חירוליס סוני'ס, ואני סעני דעת לא הבינוסי, סאס סיה כחצ צהך עניי'ס
 ע"ז נוסא, לא הוי ילפינן מני' רק מלות סמיי'צין על זדונס כרת דומי' דע"ז, כצמכות י"ג צ'
 ורק מלכתי' צמנין איבוד למוד הוא דנוכל למילף לכל מלות ססן מוצת הגוף סוהגות אף צמ"ס).
 סנה סינוס על ח"י צסרט סס ארץ, ועל ח"ל סס אדמה, וכן מוקדרי סככות חיקנו על טענת
 סמיני'ס הגדלי'ס צל"י צרסת על ארץ, ועל פירות סאר ארלות צרסת פרי האדמה, (עיי' מה
 סתצתי צרלסית צ' ה') ואסטר לסעטי'ס קלת סנת סס אדמה על ח"ל. כי אדמה פ'רסו דס
 לרס"ס מענין דומי' וסקיטי'ס והעדר חנועה, לפי סהיא גסס דומס אין צס חנועה סלמי'ס כמו
 ע"ס לכל סאר סנטי'סי'ס. צע"ס למחיס ומחכיות כולס יס צסס כה סלמי'ס, ואפילו סלכני'ס סנלך
 למחיס וגדיליס ומחכני'ס כסאר מחכיות רק למי'סס נמסכת זמן רב ואינו ניכר כלמי'ס דכרי'ס
 סכרי'ס, והאדמה ע'מנה ר"ל סקל סעפרי' סנלך סמורכב ממול ועפר אין צו כה מנורס כל עיקר,
 סהיא רק מעלה למחיס והיא ע'מנה אינה לנמחה, סנה ע"ס איכותה סהיא דוממה וסוקטת צסערד
 פטועת